

Mag ik van u een schonegrondverklaring?

Veel vragen in de informatisering ontstaan op het moment dat er (weer) een nieuwe technologie wordt geïntroduceerd. Wat kunnen we er mee en hoe krijgen we die nieuwigheden onder de knie? Met horten en stoten wordt dan geleerd hoe de nieuwe technologie ingevoerd kan worden. Inmiddels krijgen we echter ook te maken met de omgekeerde vraag: hoe komen we er netjes van af?

De meeste informatiesystemen hebben niet een vooraf bepaalde levensduur, maar in de praktijk gaan ze naar schatting een jaar of vijf à tien mee, terwijl ook systemen met een levensduur van meer dan 20 jaar geen uitzondering zijn. Doordat er frequent nieuwe (veelbelovende) technologische vindingen worden gedaan is het ICT-landschap in de meeste organisaties een aardig museum over 'de geschiedenis van de ontwikkeling der computer'. Inmiddels is er bij de meeste bedrijfsprocessen wel in meer of mindere mate geautomatiseerde ondersteuning. Dit betekent ook dat bij de ontwikkeling van een nieuw informatiesysteem steeds minder sprake zal zijn van een schone lei of zoals dat in goed Nederlands heet een 'green field'-benadering. Projecten voor informatiesystemen lijken dus steeds minder op een groot project nieuwbouwwoningen aan de rand van een stad maar steeds meer op stadsvernieuwing van een oud stadsdeel met een bestaande gemeenschap waar mensen leven en werken. Als we kijken naar steden dan zien we een combinatie van stijlen die in de loop van eeuwen is opgebouwd, variërend van statige herenhuizen tot truttige woonerfjes. Als in zo'n situatie een grote renovatie wordt uitgevoerd dan betreft dat niet alleen de technische problemen maar ook het respecteren van de sociale structuren.

Omdat het uitfasen van informatiesystemen een groot aantal problemen met zich meebrengt, staan er weinig mensen te trappelen om die klussen op te pakken. Er zijn nogal wat risico's en het is vaak onduidelijk wat (op korte termijn) de voordelen zullen zijn. Wordt de klant er beter

van? Nee. Worden de processen beter? Nee. De argumentatie moet komen uit verbetering van de ICT-infrastructuur en uit de vermindering van verstoringen. Het feit dat uitfasen moeilijk is, is eigenlijk de belangrijkste reden om het juist wel te doen omdat langer wachten het probleem alleen maar erger maakt. De kans dat het probleem vanzelf overgaat, is namelijk vrij klein. Het systeem is in de loop van de jaren vergroeid met de techniek en de organisatie waardoor complexe interfaces zijn ontstaan en allerlei specifieke foefjes zijn opgenomen. De belangen om zaken te veranderen en te financieren zijn versnipperd

en het risico bestaat dat de randvoorwaarden om de bestaande automatisering te mogen vervangen dusdanig hoge eisen stellen aan de eerste release van het nieuwe systeem, dat de kans van slagen om het voor elkaar te krijgen praktisch nihil is. De last van het opruimen ligt nagenoeg geheel bij degene die (ook) het nieuwe voor elkaar moet zien te krijgen. De kosten voor het opruimen kunnen dan snel oplopen tot een substantieel deel van de totale projectkosten. Dit is eigenlijk een onterechte be-

lasting omdat iemand wordt gestraft omdat een ander zijn werk niet netjes voor elkaar heeft. In de literatuur en de beschikbare methoden wordt nog nauwelijks aandacht besteed aan het uitfasen. Het is echter niet hetzelfde als het 'omgekeerd' realiseren van een nieuw systeem.

Toen milieuvervuiling nog geen bekend fenomeen was, waren er (ook) geen afspraken over de kwaliteit van de grond waarop men ging bouwen. Gaandeweg is men door schade en schande wijs geworden en is het afgeven van een schonegrondverklaring gemeengoed geworden. Bedrijven met vervuilde terreinen voeren dan ook voorzieningen op om te zijner tijd de grond op te kunnen schonen. Gegeven de stand van de ICT ga ik er vanuit dat ook binnen organisaties geleidelijk aan een soort systeem van schonegrondverklaring zal ontstaan. Bij de overdracht van taken en verantwoordelijkheden wordt ook de kwaliteit van de informatiesystemen onder de loep genomen. Op die manier kunnen bekende probleemgebieden niet te lang worden doorgeschoven. De nieuwe manager tekent namelijk in voor de rotzooi en zal dus vaker vragen om een schonegrondverklaring als onderdeel van de overdracht. Op organisatieniveau zullen voorzieningen ontstaan om gevolgen van de 'vervuiling' ook financieel beheersbaar te maken. In feite is de hele aanpak van het millenniumprobleem al een voorproefje. Het effect zal vervolgens zijn dat bewuster wordt omgegaan met de wijze waarop systemen zich geleidelijk aan ontwikkelen (groeien en vergroeiën) vanaf het ontwerp tot verwijdering. Nieuwe initiatieven (zoals het digitaliseren van papieren dossiers) zullen dan nadrukkelijker worden gewogen aan het criterium om er weer netjes van af te komen. Voor softwarehouses kan dit een interessant verkoopargument worden. Jawel meneer, het is wat duurder dan het andere voorstel, maar dan is het wel heel goed opruimbaar. ■